

Foto I. Sheffieldi talveaeda jätkub nii sellest niisama läbikäijaid kui ka seda põhjalikumalt uudistajaid.

Sheffieldi talveaed

MÄRT RIISTOP, autori fotod

Sageli arvatakse, et puit ehitusmaterjalina ei ole Inglismaal (v.a Šotimaal) eriti populaarne. Eks see keskeltläbi nõnda olegi, kuid olukord on muutumas. Aastail 1998...2004 puitkarkassmajade osakaal Inglismaal kahekordistus, jõudes 17%-ni sealse elamuehituses. Sel aastal kehtima hakanud hoonete kõrgemate soojapidavusnõuete tõttu prognoositakse, et puitkarkassi osakaal tõuseb edaspidigi 1...2% aastas. Valminud on ka hulk uudseid ja arhitektuuriselt silmapaistvaid suuri puitehitisi. Ühel neist siin peatumeagi.

Tellijä: Sheffieldi linnavalitsus
Arhitekt: Pringle Richards Sharratt Architects
Inseneritöö: Buro Happold
Mõõtmed: 70 m pikk, 22 m lai ning 21 m kõrge
Ehitusaeg: märts–detsember 2002
Maksumus: 5,5 miljonit Inglise naelsterlingit
Finantseerijad: Millennium Commission, Sheffieldi linnavalitsus ja English Partnership
Auhindu: 6, nende hulgas RIBA (Royal Institute of British Architects) auhind

Foto 2. Talveaiast pääseb otse vasakul paiknevasse Millennium Galleriesse. Neisse mõlemasse on sissepääs tasuta, pileti tuleb osta vaid galeriisse üles pandud erinäituste külastamiseks, need aga ei sulge läbipääsu galeriist.

Kiirelt muutavas Eestis jäi aastatuhandevahetus üsna märkamatuks, vaieldi vaid selle üle, millal on õige hetk. Inglise aga otsustasid käima panna rahvusliku loterii ehk õnnemängu ja suunata sellest koguneva raha kõigi riigi kodanike õnnelikumaks muutmiseks.

Loodud Millenniumikomisjoni ülesandeks sai abistada omavalitsusi vana aastatuhande lõpu ja uue alguse tähistamisel. Toetuse maksimumsuuruseks määrati 50% projekti maksumusest.

Nüüdseks on millenniumiprojektide kaudu investeeritud ehitistesse ja keskkonnaprojektidesse 1,3 miljardit naelsterlingit ning sellesuunaline tegevus jätkub. Keskmiselt on rahvusloterii raha saanud iga kümnes taotlus.

Üks õnnelikust oli Sheffield, mille elanikele tundus, et pärast hiiglasliku Meadowhalli ostukeskuse valmimist äärelinnas 1990. aastal on elu nende linna südamest sootuks kadunud (Daily Telegraph, 14.01.03). Keskusesse kerkis küll uusi hooneid ja laiendati teid, ent rahva suhtumine oli leige. Seda väljendab hästi kas või raekoja juurdeehitusele antud hüüdnimi – Munakarp.

Et elu linna südamesse tagasi tuua,

Foto 3. Esimeste kasutusaastate järel ei ole lehis veel värvi muutnud, ajapikku hakkab puit ilmselt siiski hallikaks tõmbuma.

Foto 4. Liimpuidust kaared on eri kõrgusega. Seepärast on hoone välisvaadet võrreldud vahel ka looma selgrooga (vt ka foto 2).

käivitati ulatuslik programm, milles on keskne koht talveaial ja milles esimese ettevõtmisena nähti ette raekoja üsnagi uue (valmis 1970) ja suure betoonist liisandi lammutamine.

Linnasüdame uues planeeringus seob talveaed selle kõrval paiknevat sama projekti toel ehitatud Millennium Galleryd, ülikooli kvartalit, raekoda ning Peace Gardensi parki. Talveaed on ka kohaks, kus saab puhata jalgu teel raudteejaama.

Talveaia ja Millennium Gallery arhitekti leidmiseks korraldati konkurss, mille võitjaks osutus vastloodud büroo Pringle Richards Sharratt Architects. Pärast konkursi võitja selgumist (1996) kulus esimese hoone Millennium Gallery valmimiseni (2002) siiski kuus aastat. Põhjuseks ikka raskused raha leidmisel. Valminuna aga pälvis galerii kohe Inglise betooniühingu auhinna ja 2003. aastal RIBA auhinna nagu talveaedki.

Michael Palin, üks Monty Pythoni kambast ja muudelgi aladel tuntud Sheffieldist pärit mees, nõustus olema talveaia ehituse patrooniks. Talveaia kohta on ta öelnud: «See on absoluutselt kaunis hoone. Mulle meeldib, et selles on kasutatud puitu. Meie linnades on kohutaval hulgal betooni ja seda toredam on, et see ehitus on puidust – näeb sellisena välja väga looduslik.»

Hiiglaslikud liimpuidust kaared on

Foto 5. Liimpuidu liiteid, nii omavahelisi kui muu struktuuri külge, on üsna palju, silma hakkavad need siiski vaid lähemal vaatlusel.

tehtud lehisest, sest eesmärgiks oli vältida puidu igasugust keemilist töötlemist, loobuti isegi pinna katmisest. Sisemiselt aga on Sheffieldi talveaed üsna kõrgtehnoloogiline kompleks: arvukad ventilaa-

torid, avatavad katted, kastmissüsteemid jms on ühendatud keerukasse süsteemi, mida ajapikku õpitakse otstarbekalt kasutama, et aastaajast sõltumata hoida galeriis püsivat sisekliimat.